

**ÎNCEPEREA URMĂRIIRII PENALE CU PRIVIRE LA FAPTĂ,
CONDIȚIE PENTRU EMITEREA MANDATULUI DE SUPRAVEGHERE TEHNICĂ**
- notă de studiu -

1. Considerații generale privind urmărirea penală în noul Cod de procedură penală

Noul Cod de procedură penală instituie, ca regulă, caracterul obligatoriu al începerii urmăririi penale anterior efectuării oricăror acte de cercetare. Exceptând situațiile în care însuși actul de sesizare este inform, ori cele în care din chiar cuprinsul acestuia rezultă o cauză de neprocedibilitate¹, nici un act de procedură nu mai poate fi îndeplinit în afara procesului penal, nicio probă nu mai poate fi administrată în afara acestui cadru.

Aceasta nouă așezare a concepției privind limitele și fazele urmăririi penale răspunde unor exigențe ținând de observarea strictă a principiului legalității; instituția actelor premergătoare, din vechea reglementare, nu răspundea în totalitate acestora (în principal întrucât permitea strângerea de probe în afara procesului penal), iar ponderea pe care, în practica organelor de urmărire penală, a cunoscut-o utilizarea acestei instituții (de multe ori excesivă chiar și în raport cu dispozițiile vechiului cod) a creat necesitatea instituirii unei reglementări care să nu mai permită desfășurarea vreunei activități specifice urmăririi penale în afara unui cadru procesual bine definit.

De aceea, în art. 305 alin. (1) C.p.p., potrivit căruia „când actul de sesizare îndeplinește condițiile prevăzute de lege și se constată că nu există vreunul dintre cazurile care împiedică exercitarea acțiunii penale prevăzute la art. 16 alin. (1), organul de urmărire penală **dispune** începerea urmăririi penale **cu privire la fapta**” (s.n.), legiuitorul a instituit obligația organului de urmărire penală de a începe urmărirea penală, îndată după ce a fost legal sesizat.

Practic, actul imediat următor celui de sesizare, va fi, în mod necesar, în toate cauzele, ordonanța de începere a urmăririi penale cu privire la fapta.

Astfel, nicio investigație nu poate avea loc decât în condițiile privitoare la desfășurarea actelor de urmărire penală; noua reglementare nu mai cunoaște faza premergătoare începerii urmăririi penale, de strângere a datelor necesare „în vederea începerii urmăririi penale” (prevăzută sub reglementarea anterioară de art. 224 din vechiul Cod de procedură penală).

În plus, noua reglementare nu mai permite începerea urmăririi penale direct față de o anumită persoană nici în situația în care aceasta este indicată în actul de sesizare, ori când acesta permite identificarea sa. Concluzia se impune față de faptul că art. 305 alin. (3) C.p.p. cere ca indiciile rezonabile privind comiterea faptei de către o anumită persoană să rezulte din datele și **probele** existente, iar potrivit art. 97 alin. (2) C.p.p. probele se pot obține doar în procesul penal.

¹ Aceste situații sunt explicitate în cuprinsul art. 294 C.p.p.

Cât privește limitele, conținutul și întinderea actelor de urmărire penală ce se pot efectua după începerea urmăririi penale cu privire la faptă, în condițiile art. 305 alin. (1), trebuie precizate următoarele:

Aceasta este o fază procesuală destinată strângerii probelor în baza cărora să se poată formula o învinuire împotriva unei persoane. Formularea unei învinuiri *in personam* nu poate fi consecința simplei înregistrări a unei sesizări valabile, fiind un act de o însemnătate sporită și cu consecințe importante privitoare la persoana celui investigat, punerea sub învinuire a unei persoane trebuie să fie fundamentată de o serie de probe, administrate prin mijloacele de probă prevăzute de lege.

De aceea, simpla începere a urmăririi penale cu privire la faptă nu are caracterul formulării unei acuzații împotriva unei persoane, ci are doar semnificația instituirii cadrului procesual în care se pot strânge primele probe cu privire la o anumită faptă.

Dacă, după administrarea în acest cadru legal procesual a unor mijloace de probă, în baza acestora se conturează indicii rezonabile împotriva unei anumite persoane, urmează a se formula cu privire la aceasta o acuzație. De aceea, art. 305 alin. (3) prevede: „*când din datele și probele existente în cauză rezultă indicii rezonabile că o anumită persoană a săvârșit fapta pentru care s-a început urmărirea penală, procurorul dispune ca urmărirea penală să se efectueze în continuare față de aceasta, care dobândește calitatea de suspect*” (s.n.).

Anterior dispoziției ca urmărirea să se efectueze cu privire la o anumită persoană, aceasta nu are nicio calitate procesuală, prin urmare nu este subiectul vreunor drepturi ori obligații procesuale.

Dispozițiile legale analizate asigură caracter echitabil desfășurării urmăririi penale: pe de o parte, răspund exigenței ca orice acte de cercetare să se desfășoare într-un cadru procesual (alin. 1 al art. 305); pe de altă parte, instituie o garanție în sensul că nicio persoană nu este pusă sub acuzație în lipsa unor indicii rezonabile că a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală (alin. 3 al art. 305).

Această garanție subzistă mai ales în ipoteza în care, prin actul de sesizare (plângere, denunț, sesizare din oficiu) este indicată o anumită persoană în calitate de prezumtiv autor. Indicarea unei persoane în actul de sesizare nu este suficientă pentru ca această persoană să dobândească calitatea de acuzat/suspect și nici pentru a considera că urmărirea penală o vizează. Aceasta calitate se va dobândi, pe parcursul urmăririi penale, numai după ce, în baza probelor administrate, se va dispune efectuarea urmăririi penale cu privire la ea.

La această concluzie conduc chiar dispozițiile art. 289 C.p.p., care, reglementând conținutul plângerii penale, se referă și la „indicarea făptuitorului”, dacă acesta este cunoscut. Or, dacă, așa cum am arătat, începerea urmăririi penale cu privire la faptă este obligatorie imediat după depunerea plângerii, coexistența acestei dispoziții cu cea din art. 305 alin. (1) C.p.p. nu poate decât să probeze că începerea urmăririi se va dispune doar cu privire la faptă, chiar dacă este autorul este indicat.

Tot din perspectiva caracterului echitabil al procedurii asigurat de aceste dispoziții, se impun și următoarele precizări:

În forma inițial adoptată de legiuitor², Codul de procedură penală nu conținea nicio prevedere cu privire la momentul în care o persoană dobândește calitatea de suspect: dacă în privința începerii urmăririi penale cu privire la o anumită faptă cadrul procesual era neechivoc stabilit (în condițiile art. 305 alin. (1) C.p.p.), modul în care se urma a se formula învinuirea împotriva unei anumite persoane nu era prevăzut de reglementarea inițială.

Singura dispoziție, cuprinsă în art. 77 („*persoana cu privire la care, din datele și probele existente în cauză, rezultă bănuiala rezonabilă că a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală se numește suspect*”), nu conferea certitudine nici momentului în care se formulează acuzația, și, pe cale de consecință, nici momentului din care o anumită persoană, acuzată de comiterea unei infracțiuni, poate reclama respectarea drepturilor sale procesuale (după cum nici momentului din care aceleași persoane i se poate cere respectarea obligațiilor procesuale).

O atare lacună ar fi permis abuzuri de procedură din partea organelor de urmărire penală (care, în lipsa unei dispoziții legale exprese, nu ar fi fost ținute în niciun moment să aducă la cunoștință unei persoane „bănuiala” pe care ar avea-o împotriva ei).

Totodată, după începerea urmăririi penale cu privire la faptă, administrarea oricăror mijloace de probă ar fi stat sub semnul unei potențiale nulități, întrucât, nefiind cert din care moment este formulată o acuzație împotriva suspectului, orice probă administrată anterior audierii lui ar fi fost susceptibilă de a fi considerată ca fiind administrată cu nerespectarea dreptului la apărare.

Aceste neajunsuri au fost remediate prin Legea nr. 255/2013³, prin modificarea adusă art. 305 alin. (3) în sensul analizat în cele ce preced.

Un alt motiv pentru care, prin aceeași lege, a fost reglementată distinct faza *in personam* a urmăririi penale a fost necorelarea dispozițiilor codului în forma inițial adoptată, care instituiau doar urmărirea penală a faptei, cu normele constituționale care, privitor la anumite categorii de persoane, reglementează în mod explicit urmărirea penală a persoanei⁴.

Astfel, modificările aduse prin Legea nr. 255/2013 au avut ca scop transpunerea instituției de rang constituțional a urmăririi penale *in personam* și în dispoziții procesuale de rang legal.

Pentru aceleași rațiuni, au fost introduse, prin același act normativ, și dispozițiile alineatului 4 al art. 305, referitoare la categoriile de persoane care nu pot fi urmărite decât după îndeplinirea unor prealabile condiții.

În contextul acestor modificări, în legătură cu urmărirea penală a unor categorii de persoane se impune și analiza corelativă a dispozițiilor art. 294¹ cu cele ale art. 305.

² Legea nr. 135 din 1 iulie 2010 privind Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial nr. 486 din 15 iulie 2010.

³ pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, publicată în Monitorul Oficial nr. 515 din 14 august 2013.

⁴ „*deputații și senatorii pot fi urmăriți (...)*”; „*(...) urmărirea penală a membrilor Guvernului (...)*” - art. 72 alin. (2) și, respectiv, art. 109 alin. (3) din Constituție (s.n.).

Sintagma „începerea urmăririi penale” din art. 294¹ nu poate fi interpretată separat de dispozițiile art. 305 alin. 4, potrivit căroră *„față de persoanele pentru care urmărirea penală este condiționată de obținerea unei autorizații prealabile sau de îndeplinirea unei alte condiții prealabile, efectuarea urmăririi penale se poate dispune numai după obținerea autorizației ori după îndeplinirea condiției”*.

Astfel, trebuie admis că, față de conținutul explicit al alin. 4 din art. 305 și având în vedere întreaga concepție a legiuitorului privind cele două etape distincte ale urmăririi penale, autorizările și celelalte condiții la care se referă art. 294¹ sunt în realitate necesare pentru ca urmărirea penală să se **efectueze față de o anumită persoană**, și nu pentru începerea urmăririi cu privire la o faptă.

2. Începerea urmăririi penale cu privire la faptă, condiție pentru emiterea mandatului de supraveghere tehnică

Potrivit art. 140 C.p.p., supravegherea tehnică⁵ se dispune în cursul urmăririi penale.

Având în vedere considerentele de la pct. 1, sintagma **„în cursul urmăririi penale”** din acest articol se referă la orice moment ulterior începerii urmăririi penale cu privire la faptă, potrivit art. 305 alin. (1) C.p.p.

În sprijinul acestei idei este și faptul că urmărirea penală față de o persoană nu poate exista independent, în lipsa începerii urmăririi penale față de faptă, ci este o urmare a acesteia. De aceea, legiuitorul a folosit, cu privire la această fază procesuală, sintagma **„efectuarea în continuare a urmăririi penale”** (s.n.).

Textul nu prevede condiția ca organul de urmărire penală să fi dispus și efectuarea urmăririi penale cu privire la o anumită persoană.

Astfel, după începerea urmăririi penale cu privire la faptă în condițiile art. 305 alin. (1), cauza se află **„în cursul urmăririi penale”**, fază în care acuzația nu s-a formulat cu privire la o anumită persoană, prin urmare nicio persoană nu are calitatea de suspect.

Așa cum am arătat, nici dispozițiile art. 294¹ C.p.p. nu contrazic această concluzie, întrucât aceste dispoziții nu pot fi privite decât corelativ cu cele ale art. 305 alin. (4) (astfel cum au fost analizate în cele ce preced).

Pe de altă parte, deși supravegherea tehnică presupune o ingerință în viața privată a unei anumite persoane, utilizarea acestei metode de cercetare are doar semnificația investigării unei fapte (cea pentru care s-a început urmărirea), și nu echivalează cu formularea unei acuzații împotriva respectivei persoane. De aceea și dispozițiile art. 139 și ale art. 140 se referă doar la existența unei suspiciuni rezonabile cu privire la săvârșirea unei „infracțiuni” – deci cu privire la o faptă penală, și nu cu privire la autorul acesteia.

⁵ Potrivit art. 138 alin. (13) C.p.p., prin supraveghere tehnică se înțelege utilizarea uneia dintre următoarele metode de cercetare sau supraveghere: interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță, accesul la un sistem informatic, supravegherea video, audio sau prin fotografiere, localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice și obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În concluzie, din punctul de vedere al momentului procesual, singura condiție pentru emiterea mandatului de supraveghere tehnică o reprezintă începerea urmăririi penale cu privire la faptă, procedura nefiind în nicio situație condiționată de efectuarea urmăririi penale față de o persoană.

A susține contrariul sau a interpreta dispozițiile legale în sensul că supravegherea tehnică nu se poate dispune decât după încunoștințarea vreunei persoane, înseamnă, pe de o parte, a încălca dispoziția legală (adăugând o condiție neprevăzută de normă), iar pe de altă parte, a ignora conținutul art. 305 C.p.p., potrivit căruia urmărirea penală **începe** cu privire la faptă, și nu cu privire la persoană.

**PROCURORI,
IRINA KUGLAY
ALEXANDRA ȘINC**